

УДК 004.738.1:316.772.5

Компанєтс М. О.,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕБ-САЙТУ

У статті розглянуто художньо-комунікативні особливості веб-сайту з позиції їх значимості під час взаємодії користувач – веб-сайт. Проаналізовано наукові пошуки у цій площині з позиції веб-дизайну.

Ключові слова: веб-сайт, користувач, функціональність, естетичність, зручність, графічне оформлення.

В статье рассмотрено художественно-коммуникативные особенности веб-сайта с позиции их значимости в процессе взаимодействия пользователь – веб-сайт. Проанализировано научные исследования в этой плоскости с позиции веб-дизайна.

Ключевые слова: веб-сайт, пользователь, функциональность, эстетичность, удобство, графическое оформление.

The article deals with artistic-communicative features of the website viewed from the standpoint of their importance in the process of user–website interaction. The article also contains scientific research in this area analyzed from the standpoint of web-design.

Key words: website, user, functionality, aesthetics, usability, graphic design.

Актуальність поставленої проблеми зумовлена тим, що не зважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених різним аспектам проектування веб-сайтів, зокрема таких авторів як С. М. Бердишев, А. А. Беляєв, Ю. С. Зінченко, Д. Кірсанов, Я. Нільсен та ін., поза увагою вчених залишилася недостатньо розкритою проблема художньо-комунікативних особливостей веб-сайтів. У багатьох випадках аналіз ефективності сайту зводиться до розглядання однієї з двох його сторін: функціональної або естетичної. Функціональною стороною є сервіс, який надає сайт, а естетичною – його зовнішнє оформлення. І на основі цього людям властиво наділяти більшою цінністю якусь певну сторону, про що і говорить Д. Берд: «Існують дві основні точки зору, ґрунтуючись на яких судять про те «хороший» або «поганий» дизайн веб-сайту. Одна з цих позицій чітко орієнтована на зручність використання, тобто на зручність представлення інформації і на ефективність самого сайту. Є також чисто естетична точка зору, пов'язана безпосередньо з художніми достоїнствами і візуальною привабливістю дизайну» [1, с. 26].

Але все ж таки, ефективність сайту залежить як від його функціональної зручності, так і від його естетичного оформлення, пропорційне співвідношення яких залежить від призначення сайту, і саме на важливості обох підходів акцентує увагу Д. Берд: «Деякі надмірно захоплюються естетикою і графікою, забуваючи про користувача, а адепти функціонального підходу всю увагу приділяють користувальницькому тестуванню, випускаючи з уваги візуальну красу. Щоб знайти підхід до людей і розбудити в них інтерес, необхідно максимально використовувати обидва підходи... найважливіше

пам'ятати про те, що дизайн це комунікація. Якщо ви створите сайт, який добре працює, на якому зручно подається інформація, але який некрасиво виглядає або не поєднується з брендом клієнта, ніхто не захоче користуватись таким сайтом. Аналогічно, якщо ви зробите гарний сайт, який буде погано доступний або незручний у використанні, відвідувачі не стануть на нього заходити. Дійсно, всі функціональні елементи на готовому сайті повинні працювати як єдиний згуртований механізм» [1, с. 26].

Отже, функціональна та естетична сторони веб-сайту призначені ефективно допомагати одна одній, щоб веб-сайт загалом справив добре враження на користувача. А суперечка щодо того, яка зі сторін має більше значення є безпідставною і залишає по собі більш значиму проблему: на сьогодні не визначено умов формування професійних складових у веб-дизайні, не виявлено критеріїв і рівнів співвідношення її складових – базових художньо-комунікативних особливостей з огляду на нові вимоги у цій галузі.

На сучасному етапі розвитку людства, коли воно вже увійшло в інформаційну епоху, користування Інтернетом стало повсякденною справою для багатьох людей. А оскільки однією з основних складових інтернет-простору є веб-сайти, то важливого значення набуває те, яким чином вони спроектовані, адже від цього залежить їх здатність задовольняти велику кількість певних людських потреб.

Веб-сайт є певним засобом комунікації між його автором та користувачем, і, зважаючи на цю його особливість С. А. Матвеева дає визначення сайту: «Сучасний сайт є сукупністю веб-сторінок, розташованих у певному порядку, зміст яких оформлено у вигляді комбінації мовленнєвих творів (найбільш вагома частина сайтового простору), елементів графіки, відео, звуку, динамічного образу, мультиплікації тощо. Ця сукупність розуміється нами як динамічна єдність: основні функції кожного з її елементів різні, однак здебільшого підпорядковані загальній меті: передаванню поданої на сайті інформації з одночасною реалізацією авторських комунікативно-прагматичних настанов. Саме ця ознака насамперед дає змогу розглядати сайт як дискурс, у зв'язку із чим пропонується власне розуміння сайту як гіпертекстового утворення електронної комунікативної діяльності (твору), що перебуває в постійній динаміці та є реалізованим у сукупності взаємозалежних (тематично, семантично, інтенціонально, фізично) веб-сторінок» [5, с. 12].

Комунікативні якості веб-сайту взаємодіють з його художніми якостями і їх загальне поєднання визначає ступінь ефективності сайту. І, зважаючи на це, О. Г. Яцюк розглядає основні принципи ефективного веб-дизайну, наводячи основні вимоги до веб-сайтів [7, с. 163]:

- практичність (можливість допомагати користувачам у вирішенні певних завдань);
- зручність (здатність швидко знаходити потрібну інформацію, наочність і зрозумілість);
- візуальна привабливість (естетичність, грамотна композиційна організація сторінок, гарне поєднання кольорів, стильність).

Також науковець пояснює, які функціональні та естетичні характеристики веб-сайту є важливими для того, щоб він був зручним та привабливим для користувача:

«Сайт повинен бути функціональним, а одна з основних функцій – швидкий пошук.

Для його організації необхідні ясні імена посилань, логічне угруповання кнопок, чіткі заголовки, сторінок, узгоджені елементи навігації» [7, с. 164].

«Слід добре продумати максимально зручні переходи по сайту, передбачити форми зворотного зв'язку. Наприклад, пошук по каталогу на Web-сторінці може здійснюватися за допомогою ключових слів, що вводяться у верхньому полі. Не варто робити навігацію занадто складною. Користувач може заплутатися в лабіринтах переходів від однієї сторінки до іншої. По-справжньому хороша та навігація, яку не помічаєш.

Чи зручний інтерфейс, чи гарна система навігації, яка швидкість роботи – все це стане зрозумілим тільки після того, як відвідувач почне працювати в мережі, але в першу чергу необхідно «заманити» його на сайт.

Зовнішнє оформлення сторінки повинно притягати і якомога довше утримувати увагу відвідувача. Естетичний зовнішній вигляд і грамотний підбір кольорів роблять сторінки більш привабливими і помітними, зміцнюють зв'язки з користувачами і забезпечують повторне звернення на Вашу адресу в Інтернет.

Для того щоб правильно вибрати стиль і характер графічного вирішення сайту, потрібно зрозуміти, яка потенційна аудиторія, хто основний користувач: його місце проживання, вік, стать, мова спілкування, рівень технічної підготовки, звички, уподобання в одязі, улюблені види відпочинку. На основі цих відомостей і створюється візуальний ряд Web-сторінок.

«Для більшості сайтів можна виділити кілька типів користувачів, і у кожного з них зовнішній вигляд сторінок повинен викликати, як мінімум, позитивну реакцію» [7, с. 164–165].

Незважаючи на те, що всі веб-сайти мають свої специфічні риси, загалом всі вони підпорядковані спільній структурі, і саме на цьому наголошує Д. В. Бородаєв, визначаючи основні елементи веб-сайту:

«Дослідження показало, що всі веб-сайти у своїй основі мають подібну структуру. Їх базова морфологічна структура складається з головної сторінки («домашня», home-page); сторінки або розділу першого рівня (зазвичай посилання на них містяться на навігаційній панелі домашньої сторінки, присутні на всіх сторінках та відносяться до так званої глобальної навігації); сторінки другого та подальших рівнів, які розширюють або доповнюють інформацію основних розділів та за релевантністю підпорядковуються сторінкам попереднього рівня.

Узагальнюючи результати досліджень С. Круга, М. Ван Валі, Я. Нільсена, Д. Віна, можна визначити основні елементи, без яких неможлива побудова веб-сторінок. «До них слід віднести: логотип, елементи навігації, засоби пошуку, вибір мови, заставка, інформаційне поле» [2, с. 9].

Розташування всіх графічних елементів веб-сайту найбільш раціональним чином сприяє забезпеченню максимальної зручності користування ним, і тому Д. В. Бородаєв акцентує увагу на важливості застосування модульної сітки в процесі створення веб-сайту:

«Процес розташування на веб-сайті інформації та основних графічних елементів, (логотип, навігаційна панель, вікно пошуку, можливість вибору мови, якщо це передбачено, рекламних банерів тощо), спонукає дизайнера до логічного

структурування всіх елементів на веб-сторінках відповідно їх значущості. Визначаючи стратегію розташування складових елементів веб-сторінок, дизайнер зіштовхується з необхідністю створення системи, яка дозволяє їх композиційно впорядкувати. Таким стратегічним інструментом є модульна сітка як сторінки, так і всього веб-сайту.

На засадах аналізу сучасної теорії та практики веб-дизайну для забезпечення естетичних та функціональних якостей при створенні веб-сайту визначена необхідність застосування модульної сітки. Сама інформаційна структура веб-сторінки створює елементарну модульну сітку, необхідну для ототожнення веб-сторінки та мінімального структурування інформації, яка міститься на ній. При розгляді питань навігації та основ інформаційного проектування було з'ясовано, що інтерфейс веб-сторінки має допомогти користувачу отримати відповідь на три фундаментальних питання навігації: «Де я знаходжусь?», «Де я вже був?», «Куди я можу піти?». Відповіді на такі питання знайшли своє відображення у типовому для інтернету дизайні сторінки, що отримав назву «трипанельний макет». Кожному з цих питань повинні відповідати певні елементи, розташовані на веб-сайті.

«Використання таблиць у проектуванні веб-сайтів дає дизайнеру гнучкий інструмент, що дозволяє не тільки створювати складні композиції, а й уникати різноманітних обмежень, зумовлених специфікою веб-середовища» [2, с. 12].

Ще одним автором, який наголошує на важливості максимальної зручності веб-сторінки для користувача, є С. Круг: «Цей принцип означає, що в тій мірі, наскільки цього можна досягти, веб-сторінка має бути максимально простою, зрозумілою і «самоочевидною». Іншими словами, я повинен відразу «схопити» її – зрозуміти, що на ній і як нею користуватися без витрати яких-небудь зусиль» [4, с. 25].

К. Клонінгер також підкреслює важливість цілісної структури веб-сайту: «Для того, щоб створити успішний сайт, також потрібний соковитий матеріал, логічна схема навігації і ретельно продумана архітектура. Крім того, необхідне чітке розуміння структури для того, щоб привести розрізнені елементи сайту до спільного знаменника і придати йому цілісний характер» [3, с. 5].

У створенні візуального образу сайту велике значення відіграє композиція, і на цьому акцентує увагу В. П. Молочков: «У дизайні ключовим словом є слово «композиція», тобто з'єднання різних частин в єдине ціле відповідно до якої-небудь ідеї. Як у комп'ютерній графіці, так і в мистецтві взагалі, дуже важливе знання законів композиції. Зокрема, композиція у веб-дизайні – це побудова сайту відповідно до його змісту, характеру і призначення. Композиція «тримає» ваш простір, організовує його і підпорядковує законам композиції. Композиція – це цілий світ, ціла наука. У цьому світі є свої закони (досягнення стильової єдності, вибір головного композиційного центру, ритм, пропорційність, масштабність, рівновага) і свої прийоми (симетрія-асиметрія; статика-динаміка, контраст-нюанс) та інші» [6, с. 178].

Всі технічні і естетичні аспекти в проектній організації веб-сайту всесторонньо впливають на те, яким чином веб-сайт сприймається користувачем, і, враховуючи це, Д. Берд виділяє деякі значимі такі аспекти:

«Одна з найважливіших проблем, що обговорюються у колі фахівців по зручності роботи з сайтами, полягає в тому, скільки часу повинно йти у користувача на пошук

потрібної інформації на сторінці. Причому незалежно від того, чи йде мова про інформаційний фрагмент, про посилання на іншу сторінку або про поле форми, яке необхідно заповнити. Дизайн не повинен бути перешкодою. Він повинен виконувати функцію провідника між користувачем та інформацією» [1, с. 26].

«Основний навігаційний блок повинен бути ясно видний на сторінці. Посилання на кожен його елемент повинне мати зрозумілу інформативну назву. Недостатньо просто змінити вид покажчика при наведенні його на таку навігаційну панель, слід також вказати активну сторінку або розділ. Так користувачеві простіше зрозуміти, де саме він знаходиться і як потрапити туди, куди йому потрібно.

Вторинна навігація, пошукові поля і вихідні посилання не повинні бути домінуючими елементами сторінки. Якщо ми полегшимо пошук цих елементів і візуально відмежуємо їх від контенту, ми дозволимо відвідувачам зосередитися на інформації і в той же час вони будуть знати, де шукати інший потрібний їм розділ» [1, с. 26–27].

«Навіть якщо існують корінні відмінності між макетом головної сторінки і макетами решти сторінок сайту, на всіх його сторінках повинні бути витримані загальний стиль або тема, що допомагають сприймати всі сторінки сайту як єдине ціле» [1, с. 27].

Отже, резюмуючи, відзначимо, що ефективність сайту, тобто його практичність, зручність та візуальна привабливість, залежить від виконання певних умов, до яких відносяться:

- логічне структурування та композиційне впорядкування всіх елементів на веб-сторінках відповідно їх значущості, для досягнення чого визначена необхідність застосування модульної сітки;

- проектування інтерфейсу веб-сайту таким чином, щоб користувач міг зрозуміти, де саме він знаходиться і як потрапити туди, куди йому потрібно в межах даного сайту;

- створення візуального образу сайту з врахуванням такої композиції, яка відповідає змісту, характеру і призначенню сайту;

- витримання загального стилю або теми на всіх сторінках веб-сайту, для того, щоб він сприймався цілісно і гармонійно.

Література:

1. Берд Дж. *Веб-дизайн: руководство разработчика* / Дж. Берд. – СПб. : Питер, 2012. – 224 с.
2. Бородаєв Д. В. *Веб-сайт як об'єкт графічного дизайну: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 05.01.03* / Д. В. Бородаєв. – Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Харків, 2004. – 20 с.
3. Клонингер К. *Свежие стили Web-дизайна: как сделать из вашего сайта «конфетку»: Пер с англ.* / К. Клонингер. – М. : ДМК Пресс. – 250 с.
4. Круг С. *Веб-дизайн: книга Стива Круга или «не заставляйте меня думать!»*, 2-е издание. – Пер. с англ. / С. Круг. – СПб. : Символ-Плюс, 2008. – 224 с.
5. Матвєєва С. А. *Сайт як жанр Інтернет-комунікації (на матеріалі персональних сайтів учених): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15* / С. А. Матвєєва. – Донецьк, 2006. – 21 с.
6. Молочков В. П. *Компьютерная графика для Интернета. Самоучитель* / В. П. Молочков. – СПб. : Питер, 2004. – 368 с.
7. Яцюк О. Г. *Основы графического дизайна на базе компьютерных технологий* / О. Г. Яцюк. – БХВ-Петербург, 2004. – 240 с.